

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

LĒMUMS PAR TIESVEDĪBAS IZBEIGŠANU LIETĀ Nr. 2015-15-01

Rīgā

2016. gada 18. aprīlī

Latvijas Republikas Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Kaspars Balodis, Gunārs Kusiņš, Uldis Ķinis, Sanita Osipova un Ineta Ziemele,

pēc SIA „Krievu hītu radio” konstitucionālās sūdzības, pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu, 17. panta pirmās daļas 11. punktu, 19.² un 28.¹ pantu,

rakstveida procesā 2016. gada 5. aprīļa tiesas sēdē izskatīja lietu

„Par Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma pārejas noteikumu 27. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam, 100. panta pirmajam teikumam un 105. pantam”.

Satversmes tiesa konstatēja:

1. Saeima 2010. gada 12. jūlijā pieņēma Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumu, kas stājās spēkā 2010. gada 11. augustā.

Šis likums saskaņā ar tā 2. panta pirmo daļu reglamentē Latvijas jurisdikcijā esošo elektronisko plašsaziņas līdzekļu darbības kārtību un noteikumus.

Saeima ar 2014. gada 23. oktobra likumu „Grozījumi Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā” papildināja Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma 28. pantu ar 2.¹ daļu, mainot regulējumu par valodas lietojumu elektronisko plašsaziņas līdzekļu radio programmās. Minētā tiesību norma noteic:

“Elektroniskā plašsaziņas līdzekļa radio programma ir valsts valodā vai svešvalodā. Raidījumu vai raidījuma fragmentu svešvalodā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa radio programmā, kas ir valsts valodā, tulko valsts valodā. Raidījumu vai raidījuma fragmentu valsts valodā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa radio programmā, kas ir svešvalodā, var netulkot svešvalodā. Šīs daļas noteikumi neattiecas uz valodas mācību raidījumiem, interaktīvajām tiešajām pārraidēm (kad tiešraides laikā tiek veidota saikne starp raidījuma dalībniekiem un skatītājiem), skaņdarbu izpildījumiem un starpvalstu sadarbības raidījumiem tiešraides laikā.”

Citastarp ar to pašu 2014. gada 23. oktobra likumu „Grozījumi Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā” Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma pārejas noteikumi tika papildināti ar 27., 28. un 29. punktu, kas paredzēja nosacījumus pārejai uz elektronisko plašsaziņas līdzekļu radio programmu apraidi vienā valodā. Pārejas noteikumu 27. punkts (turpmāk arī – apstrīdētā norma) noteica:

„Tāda elektroniskā plašsaziņas līdzekļa radio programma, kuram izsniegtajā radio programmas apraides atļaujā ir noteikts vai no tās izriet, ka radio programmas daļa valsts valodā nedrīkst būt mazāka par 50 procentiem, sākot ar 2016. gada 1. janvāri, ir valsts valodā. Elektroniskais plašsaziņas līdzeklis, kura radio programma, sākot ar 2016. gada 1. janvāri, ir valsts valodā, līdz 2015. gada 31. decembrim pārreģistrē savu apraides atļauju. Pārreģistrētā apraides atļauja stājas spēkā 2016. gada 1. janvārī.”

Šie grozījumi stājas spēkā 2014. gada 26. novembrī.

2. 2015. gada 3. jūlijā Satversmes tiesa pēc SIA „Krievu hītu radio” (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikuma ierosināja lietu Nr. 2015-15-01 „Par Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma pārejas noteikumu 27. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam, 100. panta pirmajam teikumam un 105. pantam” (turpmāk – lieta Nr. 2015-15-01).

3. Ar 2015. gada 17. decembra likumu „Grozījumi Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā”, kas stājas spēkā 2015. gada 24. decembrī, Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma pārejas noteikumu 27. punktā skaitlis un vārds

„2016. gada” tika aizstāts ar skaitli un vārdu „2017. gada” un skaitlis un vārds „2015. gada” – ar skaitli un vārdu „2016. gada”.

Savukārt ar 2015. gada 17. decembra likumu „Grozījumi Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā”, kas stājās spēkā 2016. gada 19. janvārī, Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma pārejas noteikumu 27. punktā skaitlis un vārds „50 procentiem” tika aizstāts ar skaitli un vārdu „51 procentu”.

Pēc šiem grozījumiem Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma pārejas noteikumu 27. punkts noteic: „Tāda elektroniskā plašsaziņas līdzekļa radio programma, kuram izsniegtajā radio programmas apraides atļaujā ir noteikts vai no tās izriet, ka radio programmas daļa valsts valodā nedrīkst būt mazāka par 51 procentu, sākot ar 2017. gada 1. janvāri, ir valsts valodā. Elektroniskais plašsaziņas līdzeklis, kura radio programma, sākot ar 2017. gada 1. janvāri, ir valsts valodā, līdz 2016. gada 31. decembrim pārreģistrē savu apraides atļauju. Pārreģistrētā apraides atļauja stājās spēkā 2017. gada 1. janvārī.”

4. 2016. gada 3. februārī Satversmes tiesā saņemts Pieteikuma iesniedzējas lūgums izbeigt tiesvedību lietā Nr. 2015-15-01.

Lūgumā norādīts, ka pēc 2015. gada 17. decembra grozījumiem Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā tā pārejas noteikumu 27. punktā vairs neesot ietverts pamattiesību ierobežojums, kura dēļ Pieteikuma iesniedzēja vērsusies Satversmes tiesā. Līdz ar to atbilstoši Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 1. un 2. punktam tiesvedība lietā esot izbeidzama.

Satversmes tiesa secināja:

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmo daļu tiesvedību lietā var izbeigt ar Satversmes tiesas lēmumu pēc pieteikuma iesniedzēja rakstveida lūguma (1. punkts) vai ja apstrīdētā tiesību norma zaudējusi spēku (2. punkts).

Interpretējot Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 2. punktu, jāņem vērā, ka šī norma ir vērsta uz to, lai nodrošinātu Satversmes tiesas procesa ekonomiju un Satversmes tiesai nebūtu jātaisā spriedums lietās, kurās strīds vairs nepastāv. Ja strīds vairs nepastāv, zūd Satversmes tiesas procesa jēga (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2008. gada 12. februāra sprieduma lietā Nr. 2007-15-01 4. punktu un 2011. gada 29. marta lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2010-68-01 8. punktu*).

Tomēr Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmajā daļā noteiktais dod Satversmes tiesai tiesības izbeigt lietu, bet neparedz pienākumu to izbeigt. Proti, pat ja pastāv šajā tiesību normā minētais apstāklis, atsevišķos gadījumos var būt nepieciešams tiesvedību lietā turpināt, lai novērstu pieteikuma iesniedzēja pamattiesību aizskārumu vai būtisku valsts vai sabiedrības interešu apdraudējumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2008. gada 2. jūnija sprieduma lietā Nr. 2007-22-01 9.1. punktu un 2011. gada 11. janvāra sprieduma lietā Nr. 2010-40-03 6. punktu*). Izlemjot jautājumu par tiesvedības izbeigšanu lietā, izšķirošais apstāklis ir tas, vai apstrīdētā norma ir zaudējusi savu spēku (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2013. gada 12. februāra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2012-11-01 8.2. punktu*). Lemjot par iespēju izbeigt tiesvedību, Satversmes tiesa citastarp ņem vērā arī pieteikuma iesniedzēja lūgumā ietverto pamatojumu.

Tādējādi, lai izlemtu jautājumu par tiesvedības izbeigšanu, Satversmes tiesai jānoskaidro:

- 1) vai apstrīdētā norma ir zaudējusi spēku;
- 2) vai nepastāv apstākļi, kas prasa tiesvedību turpināt.

6. Lieta ir ierosināta par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 1. pantam, 100. panta pirmajam teikumam un 105. pantam. Proti, par Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma pārejas noteikumu 27. punktu redakcijā, kas bija spēkā līdz 2015. gada 24. decembrim.

Pieņemot 2015. gada 17. decembra grozījumus Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā, tā pārejas noteikumu 27. punkts tika izteikts jaunā redakcijā. Tas nozīmē, ka apstrīdētā norma formāli atzīstama par spēku zaudējušu. Tātad minētais apstāklis varētu būt par Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 2. punktā minēto tiesvedības izbeigšanas pamatu.

Tomēr gadījumos, kad ir grozīts normatīvā regulējuma saturs, bet apstrīdētās normas teksts no regulējuma nav izslēgts, Satversmes tiesai jānoskaidro veikto izmaiņu apjoms, lai secinātu, ka tiesību normas saturs pēc būtības ir mainījies (*sk. Satversmes tiesas 2014. gada 3. aprīļa lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2013-11-01 10.1. punktu*).

Apstrīdētā norma noteica, ka tāda elektroniskā plašsaziņas līdzekļa radio programma, kuram izsniegtajā radio programmas apraides atļaujā ir noteikts vai no tās izriet, ka radio programmas daļa valsts valodā nedrīkst būt mazāka par 50 procentiem, sākot ar 2016. gada 1. janvāri, ir valsts valodā, ka elektroniskais plašsaziņas līdzeklis, kura radio programma, sākot ar 2016. gada 1. janvāri, ir

valsts valodā, līdz 2015. gada 31. decembrim pārreģistrē savu apraides atļauju un ka pārreģistrētā apraides atļauja stājas spēkā 2016. gada 1. janvārī.

Tātad pāreja uz situāciju, kad elektronisko plašsaziņas līdzekļu – radio programmu izplatītāju – programma ir vienā valodā, ir atkarīga no tā, kāda valodu proporcija katram elektroniskajam plašsaziņas līdzeklim jāievēro atbilstoši tam izsniegtajai apraides atļaujai. Ja programmas daļa valsts valodā nedrīkst būt mazāka par 50 procentiem, tad saskaņā ar apstrīdēto normu attiecīgajam elektroniskajam plašsaziņas līdzeklim līdz 2015. gada 31. decembrim apraides atļauja bija jāpārreģistrē pāriešanai uz radio programmas raidīšanu valsts valodā.

Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma pārejas noteikumu 27. punkts tā pašreizējā redakcijā noteic, ka tāda elektroniskā plašsaziņas līdzekļa radio programma, kuram izsniegtajā radio programmas apraides atļaujā ir noteikts vai no tās izriet, ka radio programmas daļa valsts valodā nedrīkst būt mazāka par 51 procentu, sākot ar 2017. gada 1. janvāri, ir valsts valodā, ka elektroniskais plašsaziņas līdzeklis, kura radio programma, sākot ar 2017. gada 1. janvāri, ir valsts valodā, līdz 2016. gada 31. decembrim pārreģistrē savu apraides atļauju un ka pārreģistrētā apraides atļauja stājas spēkā 2017. gada 1. janvārī.

Turklāt Saeima ir grozījusi arī Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma pārejas noteikumu 28. punktu, paredzot, ka elektroniskais plašsaziņas līdzeklis, kuram izsniegtajā radio programmas apraides atļaujā ir noteikts vai no tās izriet, ka radio programmas daļa valsts valodā ir 50 procenti vai drīkst būt mazāka par 50 procentiem, izvēlas, vai tā izplatītās radio programmas valoda, sākot ar 2017. gada 1. janvāri, būs valsts valoda vai svešvaloda, un līdz 2016. gada 31. decembrim pārreģistrē savu apraides atļauju.

Tas nozīmē, ka pēc grozījumiem tāds elektroniskais plašsaziņas līdzeklis, kuram izsniegtajā radio programmas apraides atļaujā ir noteikts vai no tās izriet, ka radio programmas daļa valsts valodā ir 50 procenti, var izvēlēties, kādā valodā, sākot ar 2017. gada 1. janvāri, būs tā izplatītā radio programma. Vienīgi tad, ja izsniegtajā radio programmas apraides atļaujā ir noteikts vai no tās izriet, ka radio programmas daļa valsts valodā nedrīkst būt mazāka par 51 procentu, attiecīgajam elektroniskajam plašsaziņas līdzeklim radio programma, sākot ar 2017. gada 1. janvāri, jāveido tikai valsts valodā.

No lietas materiāliem izriet, ka visās Pieteikuma iesniedzējai izsniegtajās radio programmas apraides atļaujās noteikta šāda valodu proporcija: latviešu valoda – 50 procenti, krievu valoda – 50 procenti (*sk. lietas materiālu 1. sēj. 41., 43. un 45. lpp.*). Tātad Pieteikuma iesniedzējai izsniegtajās radio programmas

apraides atļaujās norādīts, ka programmas daļa valsts valodā ir mazāka par 51 procentu. Tas nozīmē, ka pēc grozījumiem apstrīdētajā normā uz Pieteikuma iesniedzēju attiecas Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma pārejas noteikumu 28. punkts, kas ļauj izvēlēties, kādā valodā, sākot ar 2017. gada 1. janvāri, veidot radio programmu.

Arī Pieteikuma iesniedzēja lūgumā par tiesvedības izbeigšanu norāda, ka likumdevējs ir novērsis apstākļus, kas bija par pamatu konstitucionālās sūdzības iesniegšanai Satversmes tiesā. Proti, tādas radiostacijas kā Pieteikuma iesniedzēja varēšot izvēlēties, kādā valodā pēc 2017. gada 1. janvāra turpināt raidīšanu (*sk. lietas materiālu 3. sēj. 42. lpp.*).

Tādējādi apstrīdētās normas saturs ir mainījies pēc būtības.

7. Ja lieta ierosināta uz konstitucionālās sūdzības pamata, tad par nepieciešamību turpināt tiesvedību lietā var liecināt tas, ka konstitucionālās sūdzības iesniedzējs ir lūdzis atzīt apstrīdēto normu par spēkā neesošu no kāda brīža pagātnē. Grozījumu izdarīšana normatīvajā aktā, kuras rezultātā apstrīdētā norma zaudē spēku, var nebūt pietiekama, lai novērstu visas negatīvās sekas, kas personai radās sakarā ar apstrīdēto normu. Satversmes tiesas spriedums var būt vienīgais tiesiskais ceļš, kādā konstitucionālās sūdzības iesniedzējs var turpināt savu aizskarto tiesību aizsardzību (*sk. Satversmes tiesas 2008. gada 12. februāra sprieduma lietā Nr. 2007-15-01 4. punktu*).

Apstrīdētā norma noteica, ka elektroniskajam plašsaziņas līdzeklim sava apraides atļauja ir jāpārreģistrē līdz 2015. gada 31. decembrim, lai, sākot ar 2016. gada 1. janvāri, radio programma ir valsts valodā. No lietas materiāliem nav gūstams apstiprinājums tam, ka Pieteikuma iesniedzēja saskaņā ar apstrīdēto normu līdz 2015. gada 31. decembrim būtu pārreģistrējusi tai izsniegtās radio programmas apraides atļaujas. Sakarā ar apstrīdēto normu Pieteikuma iesniedzējai nav radušās tādas sekas, kuras būtu nepieciešams grozīt, ja apstrīdētā norma ar Satversmes tiesas spriedumu tiktu atzīta par spēkā neesošu no kāda brīža pagātnē. Pieteikuma iesniedzēja nav lūgusi atzīt apstrīdēto normu par spēkā neesošu no tās pieņemšanas, spēkā stāšanās vai kāda cita pagātnes brīža. Turklāt Pieteikuma iesniedzēja pati lūgusi izbeigt tiesvedību lietā. Tādējādi nepastāv apstākļi, kuru dēļ tiesvedība šajā lietā būtu turpināma.

Līdz ar to tiesvedība lietā ir izbeidzama.

Ņemot vērā minēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 1. un 2. punktu, Satversmes tiesa

nolēma:

izbeigt tiesvedību lietā Nr. 2015-15-01 „Par Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma pārejas noteikumu 27. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam, 100. panta pirmajam teikumam un 105. pantam”.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs

A. Laviņš